

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีติดตัวมาตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิทธิที่มนุษย์แต่ละคนต่างมีสิทธิที่จะเลือกใช้ชีวิตอย่างอิสระตามความต้องการของตน แต่ทั้งนี้การใช้สิทธินั้นจะต้องไม่กระทบกับสิทธิของบุคคลอื่น สำหรับสิทธิในการได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งนับว่าเป็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อมีการกล่าวหาว่าผู้ใดกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งรัฐจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวน เนื่องจากการควบคุมผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนจะไปจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ซึ่งผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเป็นธรรม ในทางกฎหมายผู้ต้องหาจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดตามกฎหมาย ผู้ต้องหาจึงต้องได้รับสิทธิในการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิมนุษยชนซึ่งแต่ละประเทศทั่วโลกที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่างเรียกร้องให้คุ้มครองให้แก่ประชาชนหรือบุคคลทั่วไปอย่างเสมอภาคกัน

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการก่อนที่จะมีการฟ้องคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด จำเป็นต้องมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลหรือการควบคุมตัวผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหา โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาให้ได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรม และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560¹ “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิด สิทธิเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดทางอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่ได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”² ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 ได้บัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้เช่นกัน โดยกำหนดให้เริ่มการสอบสวนโดยไม่ชักช้า ซึ่งในกระบวนการสอบสวน จำเป็นต้องมีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญา เพื่อที่จะรวบรวมพยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. มาตรา 25 วรรค 4.

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 130.

เพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวนพอสมควร โดยการดำเนินการสอบสวน บางครั้งอาจเกิดความล่าช้า

กฎหมายรัฐธรรมนูญคุ้มครองและรับรองให้กับประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 28 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับกุมและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ” และมาตรา 29 วรรคสอง วรรคสามและวรรคท้าย บัญญัติไว้ว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้หลบหนี คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”³

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 บัญญัติในเรื่องสิทธิในการควบคุมตัวผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการในคดีอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้ทำงานอย่างเต็มที่ แต่ในทางกลับกันสิทธิของผู้ต้องหาที่จะต้องถูกจำกัดเสรีภาพทั้งที่ตนเองจะเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม โดยการให้สิทธิเจ้าหน้าที่นี้ได้กระทบต่อเสรีภาพของผู้ต้องหา และเกิดความล่าช้าต่อการดำเนินคดี อันไม่สอดคล้องกับความยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ ที่กล่าวว่า ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม”⁴

ในชั้นสอบสวนการควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งจะต้องมีการขอฝากขังต่อศาลซึ่งเป็นกระบวนการในชั้นพิจารณาก่อนฟ้องนั้น ในคดีอาญาทั่วไปหากผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือประกันตัวตามที่กฎหมายบัญญัติ พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ที่สถานีตำรวจได้สูงสุดไม่เกิน 48 ชั่วโมง หลังจากนั้น หากยังมีความจำเป็นในการควบคุมตัวผู้ต้องหาเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนต่อไป พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่รับสำนวนการสอบสวนจะต้องนำตัวผู้หาอนั้นมาขออำนาจศาลคัดฟ้องหรือฝากขังเป็นคราวๆไป ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งขึ้นอยู่กับอัตราโทษของข้อหาที่ต้องหาว่าได้กระทำความผิด

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. มาตรา 28 - 29.

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 87.

โดยกรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 6 เดือน แต่ไม่ถึง 10 ปี หรือปรับเกินกว่า 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 48 วัน กรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 84 วัน เป็นต้น โดยศาลจะสั่งขังผู้ต้องหาไว้ในเรือนจำหรือที่สถานีตำรวจก็ได้ แต่ในกรณีที่ศาลสั่งขังครบ 48 วันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อ พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลได้สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล โดยผู้ต้องหาจะแต่งตั้งทนายเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยานก็ได้ หากไม่คัดฟ้องหรือฝากขังหรือฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้วแต่กรณี ศาลจะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหานั้นเป็นอิสระไปก่อน หลังจากนั้นพนักงานอัยการต้องพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลต่อไป ทั้งนี้ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวดังกล่าวข้างต้น ผู้ต้องหาสิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือประกันตัว โดยยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานหรือศาลที่ควบคุมหรือกักขังผู้ต้องหา

จากบัญญัติ มาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵ แม้จะชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็มีความไม่ยุติธรรมของตัวบทในการให้สิทธิแก่เจ้าพนักงานยุติธรรมดำเนินคดี โดยไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา อันเป็นการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนผู้กระทำความผิด อันขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และ “ก่อนคดีพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”⁵ กล่าวคือ จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาเกี่ยวกับผลของการฝากขังกล่าวคือ ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวน อ้างเหตุจำเป็นตามกฎหมาย เพื่อขอฝากขัง ซึ่งหากมีการฟ้องคดีและศาลตัดสินคดี หรือยกฟ้องจำเลย ในชั้นสอบสวนที่มีการฝากขังผู้ต้องหาไปแล้ว เท่ากับว่าจำเลยได้รับโทษทางอาญาต่างๆ ที่ตนมิได้กระทำความผิด และผลจากความล่าช้าในการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหานั้น เมื่อการพิจารณาไม่สามารถเริ่มต้นได้ เพราะยังมิได้มีการฟ้องคดีด้วยเหตุผิดฟ้องหรือฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ หากต่อมามีการฟ้องผู้ต้องหาและศาลพิพากษายกฟ้องเท่ากับว่าผู้ต้องหาติดคุกไปแล้วทำให้ผู้ต้องหาที่พ้นจากข้อกล่าวหาในคดี ได้รับความเสียหาย เสียชื่อเสียง อีกทั้งการถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ก่อนมีการฟ้องคดีในชั้นพนักงานสอบสวน ไม่มีบทบัญญัติใดให้สิทธิในการอุทธรณ์

⁵รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. มาตรา 29.

คำสั่งที่ขอลดปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหา ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายในการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิด และตรงกันข้ามกับการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล ซึ่งในชั้นการพิจารณาของศาลผู้ร้องขอมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ทวิ ที่บัญญัติไว้ความว่า ในกรณีที่ศาลสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ร้องขอมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ ดังต่อไปนี้ คำสั่งของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์คำสั่งของศาลอุทธรณ์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา⁶

จากกรณีศึกษาพบว่า คดี น.ส.สมหญิง (นามสมมติ) อายุ 24 ปี ตกเป็นเหยื่อแก๊งคอลเซ็นเตอร์โรแมนซ์สแกม ถูกขโมยบัตรประจำตัวประชาชนไปเปิดบัญชีธนาคาร 10 บัญชีเพื่อรับโอนเงิน จนกลายเป็นผู้ต้องหาข้อหา โกง เหตุเกิดที่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านตาก จังหวัดตากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจไม่ให้ประกันตัวในชั้นสอบสวน และนำผู้ต้องหาไปฝากขังต่อศาลซึ่งต่อมาศาลให้ประกันตัวผู้ต้องหา น.ส.สมหญิง (นามสมมติ) ผู้ต้องหาได้ยื่นหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ตัวเองว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการดังกล่าวผ่านทางสื่อมวลชน ทำให้เป็นข่าวที่สื่อมวลชนให้ความสนใจ ส่งผลให้ต่อมา ชุดสืบสวนทั้งส่วนกลางและระดับจังหวัดตาก ได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องและมีความเห็นตรงกันว่าผู้ต้องหาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อเหตุฉ้อโกงตามที่ผู้เสียหายแจ้งความจึงยื่นคำร้องเสนอต่อศาลยกเลิกคำร้องผิดฟ้องฝากขัง น.ส.สมหญิง (ชื่อสมมติ) ทันที เนื่องจากผลการสอบสวนพบว่า น.ส.สมหญิง (นามสมมติ) เป็นผู้บริสุทธิ์ มิใช่ผู้กระทำความผิดในคดีดังกล่าว จึงไม่ต้องฝากขังผู้ต้องหาอีกต่อไปและขออำนาจศาลปล่อยตัว น.ส.สมหญิง (นามสมมติ) พร้อมกับได้รับเงินค่าประกันตัวคืน 80,000 บาท และมีสิทธิได้รับเงินค่าชดเชยตามพ.ร.บ.ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบทางอาญา เนื่องจากถูกควบคุมตัวในเรือนจำเป็นเวลา 3 วัน⁷

กรณีตัวอย่าง คดีของ นาย สมชาย (นามสมมติ) ทายาทผู้ก่อตั้งเครื่องดื่มชูกำลังชื่อดังขับรถยนต์สปอร์ตชน คาบตำรวจ สมบัติ (นามสมมติ) เสียชีวิตเมื่อ 3 ก.ย. 2555 ในคดีนี้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจทองหล่อได้ตั้งข้อหา ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายชนแล้วหนี ขับรถเร็วเกินกว่ากำหนด ขับรถขณะมีเมามา และขับรถโดยประมาททำให้ทรัพย์สินเสียหายต่อมาหัวหน้าพนักงานสอบสวนได้อนุญาตให้ นาย สมชาย (นามสมมติ) ผู้ต้องหาคดีนี้ประกันตัวไประหว่างการสอบสวน ในวงเงินประกัน 500,000 บาท พนักงานสอบสวนจึงไม่ต้องนำตัวนายสมชาย (นามสมมติ) ไปฝากขังต่อศาลอาญากรุงเทพใต้แต่อย่างใด โดยผู้ต้องหาได้รับอิสระ

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 119 ทวิ.

⁷ ไทยรัฐ. (2561). ตำรวจยกเลิกฝากขัง ยื่นศาลปล่อยตัว 'ณิชา' คืนเงินประกัน-ชดเชยค่าติดคุก(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/1179648>. [2561, 17 มกราคม].

โดยไม่ต้องอยู่ในการควบคุมของศาล โดยมีการขอเลื่อนนัดและร้องขอความเป็นธรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสิ้น 7 ครั้งและสุดท้ายผู้ต้องได้หลบหนีไปอยู่ต่างประเทศจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 6 ปีแล้วยังไม่สามารถตามจับตัวมาดำเนินคดีได้ และในปัจจุบันข้อหาคืออาญาบางประเด็นได้ขาดอายุความไปแล้ว⁸

ตามบทบัญญัติดังกล่าวและกรณีศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า สิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนนั้น มีปัญหาที่ต้องศึกษาดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่งปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราว ในชั้นสอบสวน ในกระบวนการสอบสวนชั้นตำรวจเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหาไว้ทำการสอบสวน ซึ่งสามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด คือ ควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมงก่อนส่งฟ้องต่อศาล ซึ่งตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาไว้ ซึ่งผู้ต้องหาสามารถใช้สิทธิยื่นขอปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนได้ โดยเสนอต่อผู้มีอำนาจในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวโดยใช้ดุลพินิจพิจารณาภายใต้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับตามที่กำหนด โดยหลักการแล้วการใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวนั้นจะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ของผู้ต้องหาเช่น มีพฤติการณ์ที่จะหลบหนีหรือไม่ จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน จะไปก่อเหตุอันตราย เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนคดี และความน่าเชื่อถือของผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกัน แต่ในปัจจุบันปัญหาที่เกิดจากการพิจารณาปล่อยชั่วคราวผู้หาหน้านั้นมีด้วยกันหลายปัญหาคือ ผู้มีอำนาจในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน เป็นผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจเบ็ดเสร็จแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นการใช้ดุลพินิจโดยสุจริต โปร่งใส ด้วยความเป็นธรรมหรือไม่และไม่มีการถ่วงดุลอำนาจดังกล่าว ผู้มีอำนาจจะพิจารณาจากหลักประกันเป็นหลักโดยไม่ได้คำนึงถึงพฤติการณ์ของผู้ต้องหาตามที่กล่าวมาข้างต้น และหลักประกันเป็นการใช้อัตราโทษจำคุกมาเป็นเกณฑ์กำหนดหลักประกัน ในชั้นสอบสวนหากไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา จะทำให้ผู้ต้องหาเสียสิทธิและเสรีภาพ เกิดความไม่เสมอภาคกันในทางกฎหมาย โดยในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งการไม่ปล่อยชั่วคราวดังกล่าวเหมือนเช่นในชั้นศาลแต่อย่างใด

ประกอบกับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 “การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังนี้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานผู้ต้องหาจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหาย

⁸ หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (2560). *รองข่าวกันตะกร้า: เมืองหลังยึดคดี 'บอส-กระทิงแดง'* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.ryt9.com/s/tpd/2640223>. [2560, 30 เมษายน].

ต่อการสอบสวน” ซึ่งหัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าพนักงานสอบสวนมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการพิจารณาสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนแต่เพียงผู้เดียว ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 บทที่ 2 เรื่องการอำนวยความสะดวกทางอาญา หมวดการปล่อยตัวชั่วคราว และคำสั่งดังกล่าวถือเป็นที่สุด ส่งผลให้ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ยกตัวอย่างเช่น กรณีผู้ต้องหาถูกจับในคดีความผิดฐานกระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้ต้องหายื่นเรื่องขอปล่อยชั่วคราวโดยผู้มีอำนาจในการพิจารณาสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวแจ้งให้ผู้ต้องหานำหลักทรัพย์เป็นวงเงินมาประกันในชั้นสอบสวน จำนวน 150,000 บาท ซึ่งผู้ต้องหาไม่มีหลักทรัพย์ตามวงเงินดังกล่าวผู้มีอำนาจพิจารณาจึงไม่อนุมัติให้ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งคำสั่งดังกล่าวถือเป็นที่สุดโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายในการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิด และตรงกันข้ามกับการสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล

ประการที่สองปัญหาระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนก่อนฟ้องคดี กล่าวคือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคหก ที่ให้อำนาจศาลสามารถสั่งขังผู้ต้องหาได้หลายครั้งติดๆ กัน เป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานกระทำการอันมิชอบต่อผู้ต้องหา โดยการขอควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือการฝากขัง ซึ่งระยะเวลาในการฝากขังที่กฎหมายกำหนดไม่สอดคล้องและไม่เอื้อประโยชน์เพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญโดยไม่กำหนดระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการส่งฟ้องผู้ต้องหาให้แน่นอน ไม่มีการบริหารเวลาที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนได้

ปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนโดยขออำนาจฝากขัง ยาวนานจนเกินไป โอกาสที่คดีจะเสร็จไปโดยรวดเร็วก็มีน้อยยิ่งขึ้น เนื่องจากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสามารถใช้ประโยชน์จากระยะเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหาที่มีอยู่ตามกฎหมายได้เต็มที่และเต็มระยะเวลาที่กำหนดไว้ใน มาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในทางปฏิบัติก็เป็นไปได้ว่า จะสอบสวนและฟ้องร้องผู้ต้องหาต่อศาลให้เสร็จก่อนครบกำหนด ระยะเวลาควบคุมตัวทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องยาก และสมัยนี้การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วหรืออีกอย่างผู้ต้องหาเองก็ให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนแล้ว

ในส่วนการสอบถามผู้ต้องหาว่าจะคัดค้านการฝากขังประการใดหรือไม่นั้น หากกรณีเป็นการที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนอยู่แล้ว และพร้อมที่จะให้การรับสารภาพในชั้นศาลเช่นกัน แต่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการก็ยังยื่นคำร้อง

ขอให้มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อศาลอยู่ ศาลก็ไม่สามารถที่จะตัดสินคดีได้ แม้ว่าผู้ต้องหาต้องการที่จะรับสารภาพในชั้นศาลก็ตามเพราะอยู่ในชั้นฝากขังของพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนอ้างเหตุยังสอบสวนไม่แล้วเสร็จ

ด้วยเหตุดังกล่าวมาแล้วข้างต้นการที่กฎหมายบัญญัติ เรื่องระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาก็ยังถูกกระทบสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ กฎหมายให้ฝากขังผู้ต้องหาในคดีอาญาไว้เกินกำหนดโทษที่ศาลให้จำคุกไป ซึ่งนานถึง 84 วันยกตัวอย่างเช่น คดีหนึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 6 เดือนแต่ไม่ถึง 10 ปี ตามมาตรา 87 วรรคห้า ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพมาโดยตลอดตั้งแต่ชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน เมื่อถูกฟ้องคดีต่อศาลก็ให้การรับสารภาพ หากศาลมีคำพิพากษาให้จำคุกจำเลยที่ถูกควบคุมตัวมาก่อน โดยมีได้มีการประกันตัวไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม ให้จำคุก จำเลย 1 เดือนและหากว่าคดีผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวมาตลอดนับแต่วันที่ถูกจับจนถึงวันที่ส่งตัวฟ้องต่อศาล รวมระยะเวลาที่ถูกคุมขัง 48 วัน พอดี เมื่อหักวันขังระหว่างสอบสวนออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษาแล้ว เท่ากับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ถูกควบคุมตัวเกินไป 18 วัน โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ตามสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะผู้ต้องหา ประชาชนในสังคมก็อาจจะเกิดความเสื่อมถอยไม่เชื่อถือศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม

ประการที่สามปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจพิจารณาการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (1) “คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังนี้ ในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี”⁹

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 บัญญัติไว้ว่า การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี
- 2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
- 3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น
- 4) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกัน ไม่น่าเชื่อถือ

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา106 (1).

5) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อความเสียหายต่อการสอบสวนคดีของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล¹⁰

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 บทที่ 2 เรื่องการอำนวยความสะดวกธรรมชาติทางอาญา หมวดการปล่อยตัวชั่วคราวในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะได้พิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการที่มีความสำคัญยิ่ง หากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน กำหนดลำดับอาวุโสของพนักงานสอบสวนไว้ ตามกฎ ก.ตร. ว่าด้วยการกำหนดลำดับอาวุโสของข้าราชการตำรวจในการรักษาราชการแทน มีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวแทนได้

(2) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวโดยเร็ว โดยให้พิจารณาสั่งให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ชั่วโมงนับแต่ได้รับเรื่อง เว้นแต่มีกรณีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาสั่งการได้ภายในกำหนด ก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกันแต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้องจะเห็นได้ว่ากฎหมายและระเบียบคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าว จะให้อำนาจหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นผู้มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจสั่งปล่อยชั่วคราวหรือไม่ปล่อยชั่วคราวและตามหลักการบริหารงานบุคคล หัวหน้าสถานีเป็นผู้บริหารระดับสูงสุดในสถานีตำรวจ ในการปฏิบัติหน้าที่ มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามสายการบังคับบัญชา ได้แก่ ฝ่ายอำนาจการหรือธุรการ ฝ่ายสอบสวน ฝ่ายสืบสวน ฝ่ายป้องกันปราบปราม และฝ่ายจราจร โดยมีหัวหน้างานแต่ละฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบ หัวหน้าสถานีจึงอาจไม่ทราบรายละเอียดการปฏิบัติในทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในสถานีตำรวจ หากพิจารณาหลักเกณฑ์เงื่อนไขการไม่ปล่อยตัวชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 จากกรณีดังกล่าวจะเห็นว่า หัวหน้าสถานีซึ่งเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาไม่ปล่อยชั่วคราว บางกรณีอาจจะไม่ทราบพฤติการณ์หรือข้อมูลด้านอื่นๆ ของผู้ต้องหาตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 หรือทราบข้อมูลของผู้ต้องหาที่จะต้องพิจารณาตามเงื่อนไขไม่ปล่อยชั่วคราวไม่ละเอียด ครบถ้วน เท่ากับหัวหน้างานฝ่ายต่างๆและตัวพนักงานสอบสวนเจ้าของคดี ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการในพื้นที่ รับรู้ รับทราบพฤติการณ์ ข้อมูลเชิงลึกของผู้ต้องหาเป็นอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น ผู้ต้องหาเคยหลบหนีประกันในชั้นศาลมาแล้วกี่ครั้ง เคยมีพฤติการณ์ไปข่มขู่หรือยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน เป็นต้น

¹⁰ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 108/1.

จากข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาดังกล่าว การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงต้องการทราบถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนว่าเหมาะสมและสอดคล้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยศึกษาถึงหลักการเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวต่อไปในอนาคตได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษา แนวคิดทฤษฎีความเป็นมาที่เกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องหาในสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องหาในการคัดค้านการไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวน

1.2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องหาในสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน

1.2.4 เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหามกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องหาในสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

สิทธิผู้ต้องหาในสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน มีปัญหาเนื่องจากเหตุแห่งการควบคุมตัวที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายยังมีความไม่ชัดเจน การสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนกระทำโดยมิชอบต่อผู้ต้องหา โดยผู้ต้องหามิได้ทราบถึงสิทธิในการอุทธรณ์การถูกควบคุมตัว ซึ่งระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไม่แน่นอน เป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจในการพิจารณาการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนกระทำการอันมิชอบต่อผู้ต้องหาได้ และไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้ผู้ต้องหาสามารถอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเหมือนกับกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการถูกควบคุมตัวผู้ต้องหาให้สอดคล้องกับสิทธิของผู้ต้องหาที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อเสริมสร้างความยุติธรรมให้กับบุคคลสมกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มีขอบเขตศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนซึ่งได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลักการดำเนินคดีอาญา หลักความยุติธรรม การลงโทษทางอาญา และบทบัญญัติทางกฎหมาย ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายต่างประเทศ และ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ บทความจากวารสารกฎหมาย นิตยสารสิ่งพิมพ์ รวมทั้งข้อมูลจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยการนำมาจัดรวบรวมให้เป็นระบบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามและชี้ให้เห็นถึงประเด็นที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ ภายใต้หลักการ ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างไร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน

1.6.2 ทำให้ทราบถึงปัญหากฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน

1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน